

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

BOŻEŃ

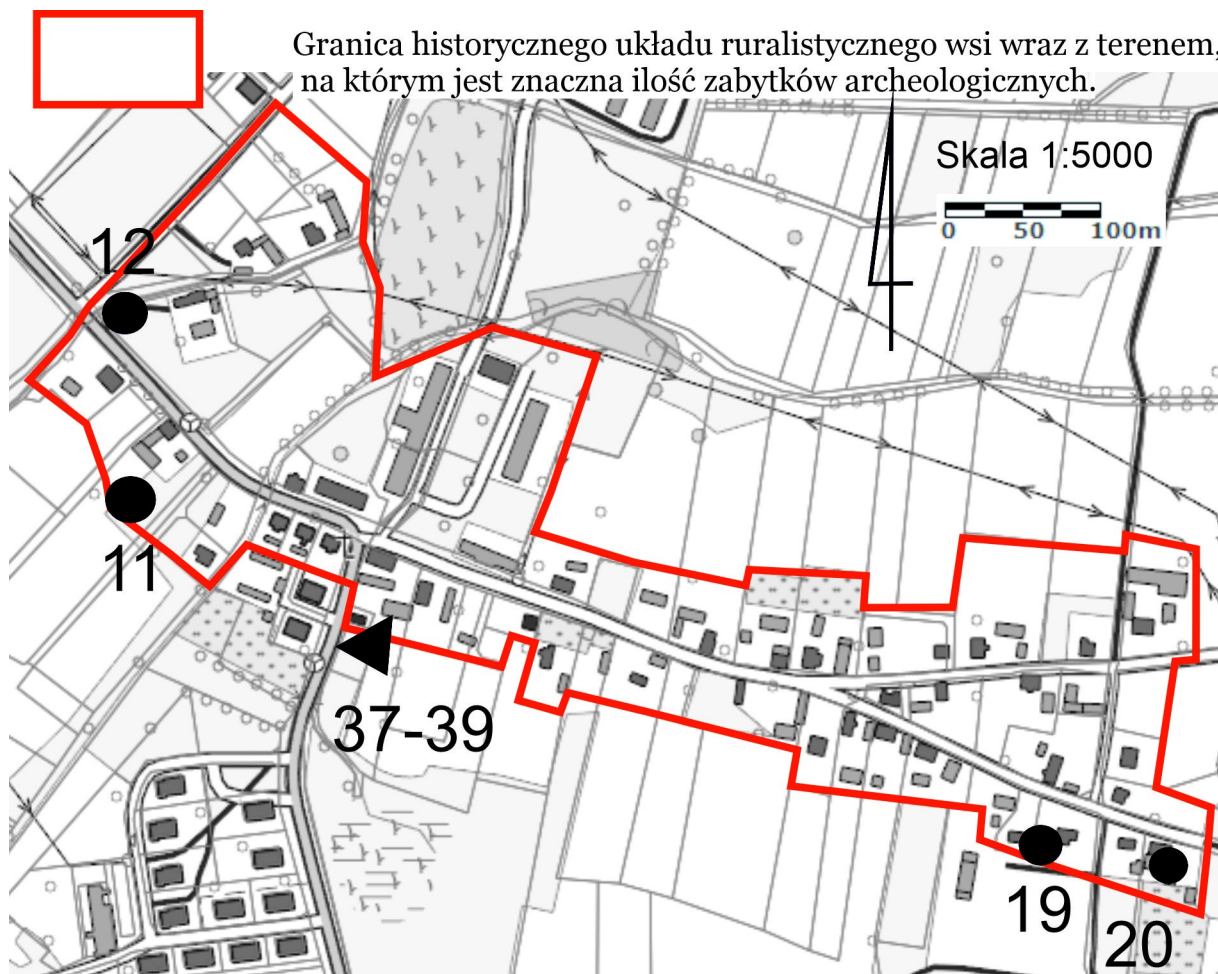
1. Nazwa

**Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z terenem,
na którym jest znaczna ilość zabytków
archeologicznych**

2. Czas powstania

**pradzieje, 1483, 1787, 1841,
1945**

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **WOŁOWSKI**

Gmina **WOŁÓW**

6. Współrzędne geograficzne

51°23'29"N 16°38'01"E

7. Użytkowanie obecne

**mieszkalne
rolnicze**

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Poprzednie nazwy miejscowości: 1483 r. - Boschenn; ok. poł. XVIII w. do 1945 r. - Buschen.

Znaczenie i pochodzenie nazwy wsi: Nazwa niemiecka Buschen oznacza miejsce zarośnięte, zakrzaczone. Prawdopodobnie jednak jest zniekształconą formą nazwy słowiańskiej, pierwotnej.

Historia wsi i dóbr: 1483 r. potwierdzenie, że Bożeń posiadał prawo niemieckie. W 1787 r. Bożeń jest wsią królewską, podległą urzędowi w Wołowie. W 1830, 1845 r. wieś ma status wsi królewskiej; leży w okręgu Wołowskim. W 1841 r. we wsi rozpoczyna działalność szkoła ewangelicka. W 1937 r. wieś nadal należy administracyjnie do okręgu wołowskiego. Ulicówka rozwidlona we wschodniej części, o osi wschód- zachód, położona na zboczu bardzo łagodnego wyniesienia. Po północnej stronie drogi, w zachodniej części znajduje się dawny majątek. Zabudowa wiejska zagrodowa, miejscami zwarta, jedno-i wyjątkowo dwukondygnacyjna, ze stromymi, ceramicznymi dachami.

Wykaz stanowisk archeologicznych:

11/11/74-25 osady- kultura łużycka, okres wpływów Rzymskich.

12/12/74-25 osady- pradzieje, późne średniowiecze.

19/19/74-25 ślad osadnictwa- późne średniowiecze.

20/20/74-25 ślad osadnictwa- pradzieje, osada- późne średniowiecze.

37-39/37-39/74-25 skarb- okres halsztacki, ślad osadnictwa – I-II w. n. e., znalezisko nieokreślone- III epoka brązu.

Bibliografia:

• Richard Junke: Wohlau, Geschichte des Furstentums und des Kreises von ..., Wurzburg 1965, GŚŁ 50212 II, [RJ 1965]

• Knie J.: Alphabetisch-statistisch-topographische Ubersicht der Dorfer, Flecken, Stadte und anderen Orte der konigliche Preussische Provinz Schlesien, Breslau 1845 [K. 1845, s.]

• Regesty Śląskie, pod redakcją Wacława Korty, t. 1 (1343-1348), Wrocław 1975 ; t. 2 (1349-1354), Wrocław 1983; t. 3 (1355-1357), Wrocław 1990; t. 4 (1358-1359), Wrocław (bez daty wydania); t. 5(1360), Wrocław 1992

• Schlesisches Güter-Adressbuch. Verzeichnis samtllicher Rittergueter und selbständigen Gutsbezirke, sowie der grosseren Landguter der Provinzen Nieder- und Oberschlesien Breslau 1891,1912, 1937

•Wytyczne konserwatorskie do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wołów, Wrocław 2000

• Zimmermann F. A., Beytrage zur Beschreibung von Schlesien, Brieg t. IV 1785; t.VII 1787

Materiały kartograficzne:

• Messtischblatt, pomiar 1887, nowelizacja 1929, wydanie 1937-1940

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogęszczanie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbiórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych. Inwestycje wymagające prac ziemnych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona zabudowy zespołu folwarcznego.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

czerwiec 2023

Justyna Kość